

This Project is co-funded by the European Union, the Republic of Turkey and the Council of Europe.
Bu Proje, Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmektedir.

İdari Yargının İyileştirilmesi İçin Yol Haritası 2020-2023

İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve
Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi

İdari Yargının İyileştirilmesi İçin

Yol Haritası 2020-2023

İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve
Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi

Mart 2022

İdari Yargının İyileştirilmesi İçin Yol Haritası, İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi kapsamında hazırlanmıştır. Proje, Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından ortaklaşa finanse edilmekte ve Avrupa Konseyi (AK) tarafından yürütülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı, Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Projenin nihai faydalanıcısıdır. Bu Projenin sözleşme makamı Merkezi Finans ve İhale Birimidir.

Yol Haritasının orijinali, Avrupa Konseyi uluslararası uzmanı Sayın Ray Burningham tarafından İngilizce dilinde hazırlanmıştır. Bu yayın Avrupa Birliği'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla, yazarı Sayın Ray Burningham'ın sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

İçeriğinde yer alanların sorumluluğu yalnızca yazara aittir ve her zaman Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi veya Türkiye Cumhuriyeti'nin görüşlerini yansıtmayabilir.

Bu Yol Haritası, Avrupa Konseyinin düzenlemeleriyle Türkçe diline çevrilmiş ve yalnızca çevirmenin sorumluluğu altında yayımlanmıştır. İngilizce baskısı: Road Map for an Improved Administrative Justice System

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, İletişim Müdürlüğünden (F-67075 Strasbourg Cedex ya da publishing@coe.int) önceden yazılı izin alınmaksızın çevrilemez, fotokopi, kayıt ya da herhangi bir bilgi depolama ya da geri erişim sistemi dâhil olmak üzere, elektronik (CD-Rom, internet vb.) veya mekanik olarak, herhangi bir biçimde ya da araçla çoğaltılamaz, iletilemez.

Kapak fotoğrafları: Shutterstock

Kapak tasarımı ve düzeni: Kurtuluş Karaşın

© Avrupa Konseyi, Mart 2022

Basım yeri:
Epamat Basım Yayın Promosyon San. Tic.Ltd. Şti.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	5
GİRİŞ	7
TÜRKİYE 2019-23 YARGI REFORMU STRATEJİSİ	8
DANIŞTAY STRATEJİK PLANI 2019-23	9
İNSAN HAKLARI EYLEM PLANI - MART 2021	9
PİLOT MAHKEMELER	10
YOL HARİTASININ YAPISI	11
İDARİ YARGIYI ETKİLEYEN DİĞER YARGI REFORMU FAALİYETLERİ	11
YOL HARİTASININ İZLENMESİ	13
I İDARİ YARGIDA İLK DERECE MAHKEMELERİ VE BÖLGE İDARE MAHKEMELERİNİN İŞ YÜKÜNÜN AZALTILMASI	14
1 KAMU İDARESİNDE İYİ KARAR ALMA VE KURUM İÇİ İNCELEME	14
2 ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜMÜNÜN TEŞVİK EDİLMESİ	16
3 İDARİ YARGILAMA USULÜNÜN SADELEŞTİRİLMESİ VE VERİMLİLİĞİNİN ARTIRILMASI	17
II İNSAN KAYNAKLARI: MESLEKİ KAPASİTENİN ARTIRILMASI	19
III KALİTE, PERFORMANS VE VERİMLİLİĞİN ARTIRILMASI	22
IV ADALETE ERİŞİMİN KOLAYLAŞTIRILMASI VE HİZMETLERDEN MEMNUNİYETİN ARTIRILMASI	25
V DANIŞTAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ VE İÇTİHAT BİRLİĞİNİN TEŞVİK EDİLMESİ	27

KISALTMALAR

HSK	Hâkimler ve Savcılar Kurulu
AdB	Adalet Bakanlığı
İHEP	İnsan Hakları Eylem Planı
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AYM	Anayasa Mahkemesi
KDK	Kamu Denetçiliği Kurumu
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
YRS	Yargı Reformu Stratejisi

ÖNSÖZ

“İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi Projesi” kapsamında hazırlanan *İdari Yargının İyileştirilmesi İçin Yol Haritası*’nı sunmaktan büyük bir mutluluk duyuyorum.

Proje, kamuoyunun idari yargı alanındaki farkındalığını artırmakla birlikte, hâkimlerin ve mahkeme personelinin mesleki kapasitelerini güçlendirmek, mahkemelerin kalite, performans ve verimliliğini artırmaya yönelik tedbirleri uygulamak ve vatandaşların adalete erişimini güçlendirmek suretiyle kamuoyunun adalete olan güvenini artırmaya katkıda bulunmaktadır.

İdari yargı sistemi içerisinde Danıştay, Bölge İdare Mahkemeleri, İlk Derece İdare ve Vergi Mahkemeleri bulunmakta olup, bunun yanında kamu idarelerinin karar alma ve gözden geçirme süreçleri ile Kamu Denetçiliği Kurumu gibi uyuşmazlıkların ve şikâyetlerin çözümüne yönelik uygulanan alternatif yöntemler de idari yargı sisteminin bir parçasıdır.

İdari yargı son yıllarda önemli reformlara konu olmuştur. Bu kapsamda, 2016’da istinaf sistemine geçilmesi, etkinliğin ve verimliliğin artırılması ile Danıştayın üzerindeki iş yükünün azaltılması noktasında önemli bir adım olmuştur. Bu reform süreci devam etmekte olup, 2019-2023 Türkiye Yargı Reformu Stratejisi ve Mart 2021’de yayımlanan İnsan Hakları Eylem Planı ile tanımlanan pek çok faaliyet idari yargı sistemi üzerinde etkilerini göstermeye devam edecektir.

Proje kapsamında hazırlanan bu Yol Haritası, kamu yönetiminin dünyada ve Türkiye’deki değişme ve gelişmelere paralel olarak yeniden yapılandırılması ihtiyacına binaen, reformcu bir yaklaşımla bu çalışmalara öncülük eden bütün kurumları işaret ederek, idari yargı alanında hâlihazırda sürmekte olan tüm reform faaliyetlerine çok değerli bir stratejik bakış açısı sunmakta ve idari yargı sistemindeki tüm kurumları ve tarafları bir araya getirerek bütüncül bir bakış açısıyla idari yargıyı ele almaktadır.

Birçok faaliyetle ilgili çalışmalar hâlihazırda başarılı bir şekilde ilerlemiş olup, yaşayan bir belge niteliğindeki bu Yol Haritası, çalışmalar devam ettikçe güncellenecektir.

Proje kapsamında hazırlanan bu Yol Haritası’nı Türkiye’de İdari Yargı alanında devam eden reformlarla ilgilenen projenin bütün paydaşlarının istifadelerine sunuyorum.

Hakan Öztatar

*Hukuk İşleri Genel Müdürü
Adalet Bakanlığı*

GİRİŞ

İdari Yargının İyileştirilmesi İçin Yol Haritası, Türkiye’de İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi AB/AK Projesi kapsamında hazırlanmıştır.

Bu projenin genel hedefi, idari yargının bağımsızlığını, tarafsızlığını ve etkinliğini daha da güçlendirerek ve kamu farkındalığının artırılması ile kamunun idari yargıya güvenini artırmaktır. Bu hedefe, yargının bağımsızlığını ve tarafsızlığını destekleyen ve idari yargı sisteminin ihtiyaçlarına yanıt verebilirliği ile verimliliğini güçlendiren usullerin ve uygulamaların belirlenerek, yürürlüğe konmasında Türk yetkililere destek vermekle ulaşılmaya çalışılmaktadır.

Projenin aşağıdaki sonuçlara ulaşması beklenmektedir:

BS1

İdari yargının etkililiğinin iyileştirilmesi için yaklaşımlar ve politikaların belirlenmesi, kanıta dayandırılması ve uygulanmasının incelenmesi.

BS2

İdari yargının kurumsal ve mesleki kapasitesinin güçlendirilmesi ve bu yolla, kamunun idari yargıya olan güveninin artırılması.

BS3

İdari yargı sistemi ve mahkemelerin ağır iş yükünün giderilmesi için tedbirlerin belirlenmesi ve desteklenmesi, mevcut yargılama öncesi çözüm mekanizmalarının güçlendirilmesi ve uygun alternatif uyuşmazlık çözüm (AUÇ) mekanizmalarının uygulamaya konulması.

BS4

BİM’lerin ve Danıştay’ın dava yönetiminin daha etkili ve etkin hale getirilmesi yolu ile istinaf/temyiz davalarının görülme sürelerinin kısaltılması ve sistem ve süreçlerde gerekli değişikliklerin yapılması.

Yol Haritası, idari yargı sistemine ilişkin yapılan derinlemesine bir değerlendirmeye dayanmaktadır ve değerlendirme sırasında tespit edilen hususlara bulunan çözümlerin uygulanmasını mümkün kılacak bir çerçeve sunmaktadır. Amacı, çözümleri uygulamak için gerekli olan eylemler konusunda proje ekibi ve paydaşlar arasında ortak bir anlayış geliştirmektir.

Yol Haritasının içeriği projenin kilit paydaşları olan Adalet Bakanlığı, Danıştay Başkanlığı, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Sayıştay, Kamu Denetçiliği Kurumu ve İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ile yapılan istişareleri yansıtmaktadır.

Yol Haritası “yaşayan bir belge” olup, daha fazla analiz ve planlama faaliyeti gerçekleştikçe, proje boyunca düzenli aralıklarla güncellenecektir.

Yol Haritasının bazı unsurları, kamu idaresine odaklanmaktadır. Bir idari uyuşmazlık yaşayan vatandaşların genel deneyimi, kamu idarelerinin işlemleri ve kurum içi inceleme mekanizmalarının yanı sıra idari yargı mahkemelerindeki deneyimlerini içerdiğinden, Yol Haritası da bunu yansıtmaktadır. Aşırı dosya yükünü önlemek için İdari Yargı Mahkemelerine ulaşan dosyaların sayısını da azaltmak gerektiğinden, bu konuda iyileştirilmiş bir idari işlem mekanizması ve kamu idarelerinde erken uyuşmazlık çözümleri önemli bir role sahiptir.

TÜRKİYE 2019-23 YARGI REFORMU STRATEJİSİ

Yol Haritasında, Yargı Reformu Stratejisine ilişkin atıflar, “2023 Yargı Vizyonu - Güven Veren ve Erişilebilir Adalet Sistemi”ne yönelik çalışmaları düzenleyen, Mayıs 2019’da kabul edilen Türkiye’nin Üçüncü Yargı Reformu Strateji Belgesi’ni konu almaktadır. Stratejinin amaçları şunları içermektedir:

Yargı Reformu Stratejisi, bir bütün olarak Türk yargı sistemiyle ilgilidir. Yapılan reformlar, hukuk ve ceza mahkemelerinin yanı sıra idari yargı mahkemelerini de etkileyecektir. Ancak, idari yargı mahkemelerinde başarılı bir uygulamanın mümkün olması için bazı reformların farklılıklar veya özel koşullara göre şekillendirilmesi gerekebilir. İdari yargının kendine has bazı özellikleri bulunmaktadır. Nispeten daha az sayıda hâkim olması, iş yükünün coğrafi dağılımı ve çoğu davada idari makamların katılımı bu özelliklerden bazılarıdır. Planlanan diğer reformlar, özel olarak idari yargıya odaklanmaktadır ve idari yargıya usullerine ilişkindir.

Doğrudan veya dolaylı olarak idari yargı mahkemeleri ile ilgili olan tüm reformlar, başvurmayı kolaylaştırmak ve proje faaliyetleri ile reform öncelikleri arasındaki ilişkiyi vurgulamak adına, bu Yol Haritasına yansıtılmıştır.

DANIŞTAY STRATEJİK PLANI 2019-23

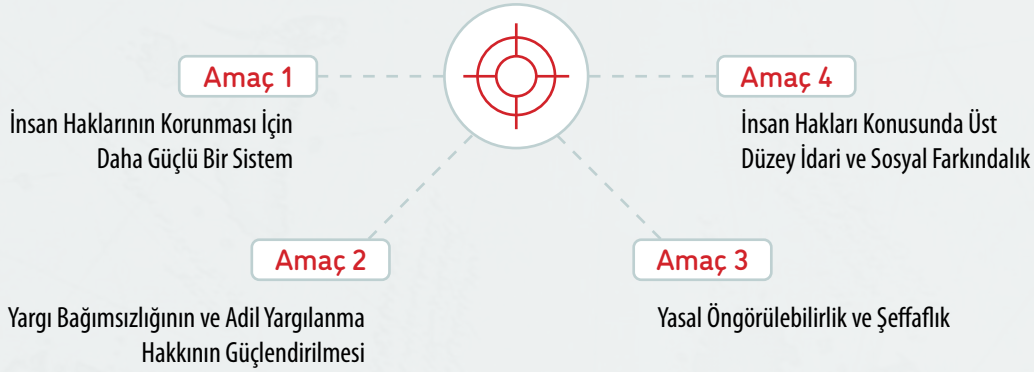
Hem Türk idari yargı sistemi hem de projede önemli bir paydaş olan Danıştay, ilk derece idari yargı mahkemeleri ve BİM'lerin çalışmalarında temel bir etkisi olan içtihat birliğinin sağlanması açısından da kilit öneme sahiptir.

Danıştay, 2019-2023 dönemi için kendi stratejik planını yayınlamıştır ve söz konusu planda içtihat birliğinin sağlanması, iş yükünün azaltılması, karar yazma yöntemlerinin geliştirilmesi ve kararların gerekçelerinin güçlendirilmesi, danışma ve inceleme işlevlerinin güçlendirilmesi ile kurumsal iletişim ve iş birliğinin artırılması gibi konuları içermektedir. Bu reformlar, idari yargı sisteminde potansiyel etkilere sahiptir.

Yol Haritası, projeye ilgili olan hâllerde Danıştayın uygulamakta olduğu reformları içermektedir. Danıştay, projeyi aktif bir şekilde desteklemektedir ve proje ekibi, çalışmalar ilerledikçe Danıştay ile de yakın iş birliği içerisinde olacaktır.

İNSAN HAKLARI EYLEM PLANI - MART 2021

İnsan Hakları Eylem Planı (İHEP), Türk Hükûmeti tarafından Mart 2021'de yayımlanmıştır. Eylem Planı'nın amaçları arasında şunlar yer almaktadır:

İHEP, bazıları doğrudan veya dolaylı olarak bu Yol Haritasıyla ilişkili bir dizi Hedef ve Faaliyet içermektedir. Eylem Planı'nın uygulama süresi iki yıldır, yani İHEP faaliyetlerinin mevcut Yargı Reformu Stratejisi ve Yol Haritası süresince tamamlanması beklenmektedir. Nisan 2021'de İHEP'i desteklemek üzere yayımlanan Uygulama Takvimi ile çeşitli faaliyetler için somut bir zaman çizelgesi belirlenmiştir. İlgili olan yerlerde, bunlara ilişkin atıflar Yol Haritasında gösterilmiştir.

PİLOT MAHKEMELER

Yol Haritası tedbirlerinin uygulanmasını desteklemeye yönelik usul ve uygulamaların tasarımı ve yürürlüğe girmesine ilişkin bir dizi proje faaliyeti, “**pilot mahkemelerin**” dâhil olmasına işaret etmektedir. Projeye katılmak üzere **altı pilot mahkeme** belirlenmiştir. Bunlar:

Pilot mahkemelerin hâkimleri ve personeli, süregiden analizlere destek verme ve geliştirilen yeni materyalleri gerçek ortamda test etme konusunda proje ekibi ile yakın iş birliği içerisinde çalışacaktır. Pilot mahkeme çalışmalarının sonuçları, projenin ilerleyen aşamalarında daha genel uygulamaya yönelik kararlara altlık oluşturmak amacıyla yayımlanacaktır.

YOL HARİTASININ YAPISI

Yol Haritasının genel yapısı, Türkiye 2019-2023 Yargı Reformu Stratejisi'ni yansıtmayı ve tamamlamayı amaçlamaktadır.

Yol Haritası belgesinin "**Faaliyetler**" sütunu, projenin Eylem Tanımı belgesinde yer alan veya derinlemesine ön inceleme çalışmasında belirlenen Türk makamları tarafından planlanan faaliyetleri listelemektedir.

Bir kısım faaliyetler, **Pilot Mahkeme Faaliyeti** olarak belirlenmiştir. Bu faaliyetler, proje kapsamında hazırlanan Ön Değerlendirme Raporu'na ek olarak sunulan, onaylanmış listenin bir parçasını oluşturmaktadır. Bu faaliyetlerin tüm ayrıntıları farklı planlama belgelerinde sunulmuştur.

Lider/Destekleyici Kurumlar istenen çıktıyı elde etmek için uygulamayı desteklemeye yönelik olarak tek başına veya birlikte sorumluluk üstlenecek proje paydaşlarını göstermektedir.

Destekleyici proje faaliyeti istenen çıktıyı elde etmek için belirlenen süre içerisinde uygulanacak spesifik bir proje faaliyeti veya ilgili alt faaliyeti göstermektedir.

Amaçlar projenin uygulanmasıyla elde edilecek değişiklikler veya somut sonuçları göstermektedir. Çıktılara ilişkin kullanılan dil, projenin halihazırda ilgili somut sonuca ulaştığını gösterecek şekilde yazılmıştır.

Ön Değerlendirme Raporu (Eylem Tanımı A.1.1) Mayıs-Haziran 2020'de tamamlanmıştır ve idari yargı sisteminin genel çerçevesini ve başlangıç amaçlı analizini hedeflemektedir.

Ara Değerlendirme ve Nihai Değerlendirme Raporları (Eylem Tanımı A.1.1) idari yargı sisteminin politikaları, yasal ve kurumsal çerçevelerine ilişkin süregiden derinlemesine değerlendirme ile faaliyetlerin ilerleme durumunu ölçerek, ilgili yerlerde yasal araçlarla daha fazla reform gerektiren alanlar hakkında tavsiyelere işaret etmektedir.

İDARİ YARGIYI ETKİLEYEN DİĞER YARGI REFORMU FAALİYETLERİ

Türk makamları tarafından planlanan bazı faaliyetler idari yargı sisteminin veya daha genel olarak Türk yargı sisteminin reformuna kayda değer bir katkıda bulunacaktır, ancak projenin kapsamının ötesinde olduğundan Yol Haritasında yer almamaktadır. Bunlar, aşağıdakileri içermektedir:

"Sulh komisyonları" reformu - Yargı Reformu Stratejisi (Girişten Amaç 9'a kadar)

"Kamunun taraf olduğu uyuşmazlıkların önemli bir kısmı sulh yoluyla çözülebilecek niteliktedir. Sulh yöntemine ilişkin olarak mevzuatta yer alan düzenlemelerin etkin bir şekilde işletilemediği anlaşılmaktadır. Mevzuatta yer alan düzenlemeye göre idarelerin adli yargıda dava açmadan veya icra takibine başlamadan önce karşı tarafı sulha davet etmesi esastır.

Ayrıca idareler, kendi aleyhlerine dava açılacağını veya icra takibine başlanacağını öğrenmeleri durumunda da karşı tarafı sulha davet edebilirler. İdari işlemler dolayısıyla haklarının ih-

lal edildiğini iddia edenler idareye başvurarak, uğramış oldukları zararın sulh yoluyla giderilmesini dava açma süresi içinde isteyebilirler. Bu düzenlemenin ve sulh usulünün işletilmesi için idareler bünyesinde kurulan komisyonların yapılarının yeniden düzenlenmesi bir yandan yararlanıcıların haklarının daha etkin korunmasını sağlarken diğer yandan mahkemelerin iş yükünü azaltacaktır.” ifadesi yer almaktadır.

Yargı Reformu Stratejisi’nin 9.4 sayılı Hedefi, kamunun taraf olduğu uyuşmazlıklarda sulh müessesesinin etkili uygulanmasının sağlanmasına yöneliktir.

Hâkimlerin atama, nakil ve terfii - Yargı Reformu Stratejisi’nin 2.1 sayılı Hedefi, hâkim ve savcılarının atama, nakil ile terfi sisteminin nesnel ve liyakate dayalı ölçütlerle geliştirilmesini sağlamaya yöneliktir. Önerilen reformlarla ilgili daha fazla ayrıntı, İnsan Hakları Eylem Planı’ndaki “Yargının Etkinliğini ve Kalitesini İyileştirme” başlıklı Hedef 3.3’ü destekleyen faaliyetler listesinde yer almaktadır. Bu çalışmaya Hâkimler ve Savcılar Kurulu önderlik etmektedir.

İHTİSASLAŞMANIN GÜÇLENDİRİLMESİ

İnsan Hakları Eylem Planı’ndaki 3.4 sayılı Hedef, ihtisaslaşmış mahkemeler için imar ve kamulaştırma davaları da dâhil olmak üzere yeni alanlar belirlenmesi için bir dizi Faaliyet ile desteklenmektedir. Uygulama Takvimi bunların, Ekim 2021’e kadar gerçekleştirilmesini öngörmektedir.

Genel olarak Türk mahkemelerini etkileyen usule ve işlemlere yönelik reformlar, aşağıdaki Yargı Reformu Stratejisi hedeflerini ve İnsan Hakları Eylem Planı faaliyetlerini içermektedir:

- Yasal reform, eğitim ve e-tebligatın daha fazla kullanımı ile tebligattan kaynaklanan sorunların giderilmesi (YRS 4.6, İHEP 2.4.h)
- Yargıda hedef sürenin geliştirilmesi (İHEP 2.4.b)
- Danıştayın ilk derece mahkemesi sıfatıyla baktığı uyuşmazlıklarda UYAP üzerinden dava açılabilmesi, dilekçe ve belge gönderilebilmesi (İHEP 2.7.d)
- Daha adil bir kaynak tahsisi ve dosya dağılımını mümkün kılmak için doğru bir dosya “puanlama” sistemi ile iş yükü ölçümünün iyileştirilmesi (YRS 3.7; 4.1)
- Kişisel verilerin korunması kaydıyla mahkeme kararlarının yayımlanması (YRS 6.10, İHEP 3.2.d)
- Mahkemelerdeki harç/masraf yapısının sadeleştirilmesi (YRS 8.1)

YOL HARİTASININ İZLENMESİ

Ön Değerlendirme Raporu (Eylem Tanımı Faaliyet A.1.1) Mayıs-Haziran 2020'de tamamlanmıştır ve idari yargı sisteminin genel çerçevesini ve başlangıç amaçlı analizini hedeflemektedir. Bu analiz, Yol Haritasının geliştirilmesine bilgi sağlamıştır.

2021 yılı içerisinde bir **Ara Değerlendirme Raporu** (Eylem Tanımı Faaliyet A.1.1) yayımlanacaktır. Bu çalışma da Yol Haritasının amaçlarına yönelik olarak ilerleme durumunu raporlayacak ve daha fazla analiz ve tavsiye içerecektir. "Yaşayan bir belge" olarak Yol Haritası da gerçekleşen ilerlemeyi yansıtmak ve gelecekteki faaliyetleri/amaçları uygun hale getirmek üzere güncellenecektir.

Projenin sonunda, bir **Nihai Değerlendirme Raporu** (Eylem Tanımı Faaliyet A.1.1) yayımlanacaktır. Bu çalışma, proje uyarınca getirilen değişiklikler ve reformların değerini ölçecek ve gelecekteki reformlara ilişkin tavsiyelerde bulunacaktır.

Hem Ara Rapor hem de Nihai Değerlendirme Raporu için yapılacak çalışmalardan bir tanesi, projenin uygulanması sırasında gerekli olarak belirlenecek reformları mümkün kılmaya yarayacak olası yasal değişiklikleri tespit etmek olacaktır.

Projenin sonunda Yol Haritası, gerçekleşen ilerlemeyi yansıtmak ve Türk makamlarının proje sonu ile 2023 (YRS ve Yol Haritasını içeren zaman) arasındaki dönemde ilerleteceği reform faaliyetlerini oluşturmak üzere güncellenecektir.

I

İDARİ YARGIDA İLK DERECE MAHKEMELERİ VE BÖLGE İDARE
MAHKEMELERİNİN İŞ YÜKÜNÜN AZALTILMASI

1

KAMU İDARESİNDE İYİ KARAR ALMA VE KURUM İÇİ İNCELEME¹

FAALİYET	LİDER/ DESTEKLEYİCİ KURUMLAR	DESTEKLEYİCİ PROJE FAALİYETİ	AMAÇLAR
1 Türkiye'deki kamu idarelerinin Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda, uluslararası sözleşmeler ve mevzuatta yer alan temel insan hakları ve eşitlik ilkeleri, iyi idareye ilişkin Avrupa standartları ve Türkiye iyi uygulama rehberi hakkında farkındalıklarının artırılması	KDK Danıştay AdB Sayıştay TİHEK	- Türkçeye çevrilecek olan "İdare ve Siz" AK Rehber Kitapçığı - Kamu idarelerinin hukuk müşavirleri ile Cumhurbaşkanlığı'nın ilgili birimlerine yönelik tanıtım çalışmaları ve toplantılar/çalıştaylar - Proje, KDK'nın "İyi Yönetim İlkeleri Rehberi" hakkında Türk kamu idareleri arasında farkındalığın artırılmasını destekleyecektir (toplantılar/çalıştaylarda kamu idarelerine kopyaları dağıtılacaktır). - TİHEK, insan hakları ve eşitlik konularında idareciler ve vatandaşlara yönelik rehber materyaller hazırlayacaktır. Eylem Tanımı Faaliyet [A.3.4] - [A.3.5] - [A.3.1]	Kamu idarelerinin Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda, uluslararası sözleşmeler ve mevzuatta yer alan temel insan hakları ve eşitlik ilkeleri Avrupa Konseyi ve KDK'nın iyi yönetim ilkeleri hakkında farkındalığın artırılması.
2 Kamu idaresinde kurum içi incelemeye (üst makam incelemesi) ² ilişkin Avrupa standartları hakkında farkındalığın artırılması (2577 sayılı Kanun 1. Md.)	AdB Danıştay KDK	Türk sistemine uyarlanmış, kurum içi incelemeye ilişkin Avrupa standartları hakkında kamu idarelerine yönelik bir kitapçık hazırlanacak ve yayımlanacaktır. Eylem Tanımı Faaliyet [A.3.1]	İdari işlemlerin kurum içi incelemesine ilişkin Avrupa standartları hakkında kamu idarelerinde farkındalığın artırılması.

¹ Ayrıca bakınız: Kamu Denetçiliği Kurumu İyi Yönetim İlkeleri ve Kamu Denetçiliği Kurumu Stratejik Planı (2017-2021) Amaç 1: Hukuka ve hakkaniyete uygunluk denetimi yoluyla adalete hızlı erişimi sağlamak, daha fazla değer üretmek ve etkinliği artırmak

² Avrupa Konseyinin "İdare ve Siz" El Kitabında şu ifadeler yer alır (s. 53): İdari makamlar tarafından alınan kararların incelenmesi için bireylere tanınan başvuru imkânı, modern demokratik toplumun ve iyi idarenin önemli bir unsurudur. Hukukun üstünlüğüne ve kuvvetler ayrılığına dayanan bir devletin temel unsurları idari işlemlere ilişkin yargısal inceleme ve davadır... Bununla beraber, daha hızlı, daha ucuz ve daha az resmi olan diğer inceleme yolları da bireyler için eşit derecede önemlidir. Bunlar, idari makâmın kendisinin gerçekleştirdiği kurum içi (veya idari) incelemeleri.... içerir."

1

KAMU İDARESİNDE İYİ KARAR ALMA VE KURUM İÇİ İNCELEME

FAALİYET	LİDER/ DESTEKLEYİCİ KURUMLAR	DESTEKLEYİCİ PROJE FAALİYETİ	AMAÇLAR
3 Vatandaşların, çelişkili bir idari işleme karşı kurum içi inceleme (üst makam incelemesi) hakkı konusunda farkındalıklarının artırılması (2577 sayılı Kanun, 11. Md.)	AdB KDK Danıştay	Mahkemelerdeki ve internet sitelerindeki broşürler gibi tanıtım materyalleriyle ilgili bilgilerin olası kapsamı da dâhil olmak üzere vatandaşların hakları konusunda farkındalıklarının artması için olanaklar araştırılacaktır. Eylem Tanımı Faaliyet [A.4.2] - [A.3.1] - [A.3.5]	Vatandaşlarda, aleyhlerindeki bir idari işleme karşı kurum içi inceleme (üst makam incelemesi) hakkı konusunda farkındalığın artırılması.
4 Uyuşmazlık çözümü ve mahkemelerdeki gereksiz iş yükünü azaltmaya yönelik kamu idarelerinin "kamu zararı" ³ uygulamaları konusunda Sayıştay ile işbirliği	AdB Sayıştay Danıştay KDK	Sayıştay, kamu idareleri ve yargı organlarıyla kamu idareleri tarafından uyuşmazlıkların çözülmesini teşvik etmek ve mahkemelere gelen gereksiz dosyaları azaltmaya yönelik işbirliği toplantısı düzenlenecektir. Eylem Tanımı Faaliyet [A.3.1] - [A.3.2] - [A.3.4] - [A.3.5]	Kamu idaresi çalışanları tarafından daha iyi ve istikrarlı "kamu zararı müessesesinin" ve idari makamları tarafından erken uyuşmazlık çözümünün önündeki fiili engellerin azaltılması.

Ayrıca
bakınız

Sayıştay 2019-2023 Stratejik Planı Temel Değerler ve Amaç 1, İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Stratejik Planı 2019-2023
İHEP Hedef 3.1 'İdarenin İş ve İşlemlerinde Hukuki Öngörülebilirlik ve Şeffaflığın Güçlendirilmesi'
Hedef 9.1 'Kamu Görevlilerinin İnsan Hakları Farkındalığının Artırılması'

³ Bu husus, projenin Derinlemesine Değerlendirme aşamasında vurgulanmıştır. "Kamu zararı müessesesi", gerek kamu idarelerinin kontrol, denetim ve inceleme faaliyetleriyle gerekse de (Sayıştay yargısı dâhil) mahkeme kararlarıyla tespit olunan kamusal zararların ilgililerinden tahsil ve/veya tazmin edilmesi süreçlerini kapsayan oldukça geniş kapsamlı bir mekanizmadır. Özellikle kamu idarelerinin kendi takdir yetkileri çerçevesinde kamu zararının tespit ve tahsiline ilişkin olarak resen yaptıkları kontrol, denetim ve inceleme faaliyetlerinde, uyuşmazlıkların erken çözümü önünde engel teşkil edebilecek kimi yanlış anlama ya da yorumlamaların söz konusu olabildiği dile getirilmiştir. Bu durum, mahkemelerde gereksiz yere dava açılmasına neden olabilmekte ve yargı bütçesi üzerindeki baskıyı artırabilmektedir.

2

ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜMÜNÜN TEŞVİK EDİLMESİ

FAALİYET	LİDER/ DESTEKLEYİCİ KURUMLAR	DESTEKLEYİCİ PROJE FAALİYETİ	AMAÇLAR
1 Uyuşmazlık çözüm mekanizması olarak KDK'nın profilinin yükseltilmesi	KDK Danıştay AdB	- KDK ile devam eden istişareler ve proje faaliyetlerine KDK'nın katılımı - KDK'nın AK Üye Devletlerini vurgulayan karşılaştırmalı bir rapor yayımlaması idare mahkemeleri üzerindeki baskıyı azaltmakta başarılı olmuştur. - Proje, ilgili Avrupa standartları ve uygulamaları, Kamu Denetçiliği Kurumunun rolünün güçlendirilmesine ilişkin öneriler ve Kamu Denetçiliği Kurumu ve kamu idarelerine yönelik rehber içeren bir rapor yayımlayacaktır. Eylem Tanımı Faaliyet [A.3.4]	Proje paydaşları arasında KDK'nın rolü ve görevi hakkında farkındalığın artırılması; KDK içerisinde ve paydaşlar arasında ombudsmanlık müessesesinin BİM, idare ve vergi mahkemelerinin işini azaltma konusundaki uluslararası örneklerle ilişkin farkındalığın artırılması.
2 İdari uyuşmazlıklar bağlamında yargılama öncesi çözüm mekanizmalarının ve AUÇ usullerinin değerinin ölçülmesi.	AdB Danıştay KDK	- İdari Uyuşmazlıklarda AUÇ Mekanizmalarının Belirlenmesi için ilgili paydaşlarla istişare toplantısı yapılacaktır. - Türkiye'deki idari uyuşmazlıklarda anlaşmaya anlaşma sağlamaya yönelik AUÇ mekanizmalarının ve ilgili ulusal mevzuatın geliştirilmesine yönelik teklifler üretilecektir. - İdari yargı uyuşmazlıklarında bir veya daha fazla yeni AUÇ mekanizmasının test edilecektir. - Kamu idareleri arasında AUÇ mekanizmalarının getirilmesi için bir veya daha fazla protokol yapılacaktır. Eylem Tanımı Faaliyet [A.3.2] - [A.3.4]	BİM, idare ve vergi mahkemelerinin iş yükünü azaltmak ve yargılama öncesi uyuşmazlık çözümlerini teşvik etmek için AUÇ mekanizmalarının incelenmesi ve uygulanması konusunda Türk makamlarının çalışmalarının desteklenmesi.

Ayrıca
bakınız

Yargı Reformu Stratejisi Amaç 9

İHEP Hedef 3.5 'Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yollarının Etkinliğinin Artırılması ve Yaygınlaştırılması'

Kamu Denetçiliği Kurumu Stratejik Planı, Amaçlar 2 ve 3

3

İDARİ YARGILAMA USULÜNÜN SADELEŞTİRİLMESİ VE
VERİMLİLİĞİNİN ARTIRILMASI

FAALİYET	LİDER/ DESTEKLEYİCİ KURUMLAR	DESTEKLEYİCİ PROJE FAALİYETİ	AMAÇLAR
1 İdari uyuşmazlıklara ilişkin grup davalara yönelik pilot dava uygulamasının getirilmesi (YRS 8.7)	AdB HSK Danıştay	- Proje, pilot dava uygulamasının oluşturulmasını destekleyecektir. - AIHM'in oluşturduğu pilot yargılama usulünün esaslarını, esassız davaların erkenden hızlı bir şekilde belirlenmesine ilişkin usulleri, öngörüye dayalı dosya yönetim sistemlerinin kullanımını gözden geçirmek için istişare toplantıları yapılacaktır. Eylem Tanımı Faaliyet [A.3.3]	Grup davalar için pilot dava uygulamasının getirilmesinin desteklenmesi/teşvik edilmesi; derinlemesine analiz yapılması ve proje Ara/Nihai Raporlarında tavsiyeler verilmesi.
2 Tek hâkim tarafından karar verilebilecek uyuşmazlıkların kapsamının genişletilmesi (YRS 8.7)	AdB HSK Danıştay	Proje, gerekli hâllerde toplantılar / çalıştaylar sırasında uzmanlık hususlarını ele almak üzere bir forum temin edecektir. Eylem Tanımı Faaliyet [A.1.1] - [A.1.2]	Derinlemesine analiz yapılması ve proje Ara/Nihai Raporlarında tavsiyeler verilmesi; gerekli görüldüğü şekilde Yol Haritasının geliştirilmesi.
3 Bazı idari uyuşmazlıklarda tanık dinlenmesi olasılığı (YRS 8.7)	AdB HSK Danıştay	Proje, gerekli hâllerde toplantılar / çalıştaylar sırasında uzmanlık hususlarını ele almak üzere bir forum temin edecektir. Eylem Tanımı Faaliyet [A.1.1] - [A.1.2]	Derinlemesine analiz yapılması ve proje Ara/Nihai Raporlarında tavsiyeler verilmesi; gerekli görüldüğü şekilde Yol Haritasının geliştirilmesi
4 Usullerin sadeleştirilmesi ve netleştirilmesi için ilgili paydaşlarla istişare hâlinde İdari Yargı Usulü Reformu (YRS 2.4, 8.7)	AdB HSK Danıştay	Proje 2575, 2576 ve 2577 sayılı Kanunlara yönelik reform olasılıkları ve muhtemel değişiklikleri tartışmak üzere paydaşlarla çalıştaylar/toplantılar düzenleyecektir. Eylem Tanımı Faaliyet [A.1.1] - [A.1.2] - [A.1.4]	Derinlemesine analiz yapılması ve proje Ara/Nihai Raporlarında tavsiyeler verilmesi; gerekli görüldüğü şekilde Yol Haritasının geliştirilmesi.

3

İDARİ YARGILAMA USULÜNÜN SADELEŞTİRİLMESİ VE
VERİMLİLİĞİNİN ARTIRILMASI

FAALİYET	LİDER/ DESTEKLEYİCİ KURUMLAR	DESTEKLEYİCİ PROJE FAALİYETİ	AMAÇLAR
5 İdari yargı sisteminde vatandaşların her iki taraf- ta da deneyimlerini iyileş- tirmeye, uyuşmazlıkların erken çözümüne ve idari yargılama usulünün etkin- liği ve verimliliğine yönelik olarak yargı mensupları ve kamu idarelerinin hukuk müşavirleri arasında diya- loğun teşvik edilmesi.	Danıştay AdB HSK	Yargı mensupları ve kamu idaresi temsilcileriyle istişare oturumları gerçekleştirilecektir. Bu oturumlarda, bilgi alışverişi yapılacak ve sistemin işleyişini iyileştirmek için olanakları belirlemeye yönelik ortak menfaat konuları araştırılacaktır. Bunların arasında içtihadın uygulanmasının ve idarenin takdir yetkisinin kullanımının iyileştirilmesi, sisteme ilişkin eksikliklerin giderilmesi, bilgi paylaşımı platformlarının geliştirilmesi, KDK'nın rolünün güçlendirilmesi, AUÇ meka-nizmalarının belirlenmesi bulunmaktadır. Eylem Tanımı Faaliyet [A.3.1] - [A.3.2] - [A.3.4] - [A.3.5]	İdari usulün etkinliği ve verimliliği ile vatandaşların genel deneyimini iyileştirmeye yönelik olanakların belirlenmesi; derinlemesine analiz yapılması ve proje Ara/Nihai Raporlarında tavsiyeler verilmesi; gerekli görüldüğü şekilde Yol Haritasının geliştirilmesi.

Yargı Reformu Stratejisi Amaç 8 ve Amaç 9

İHEP Hedefler 2.2 'Gerekçeli Karar Hakkının Güçlendirilmesi', 2.4 'Makul Sürede Yargılanma Hakkının Güçlendirilmesi', 2.5 'İddia ve Savunmanın Eşitliği İlkesine İlişkin Standartların Geliştirilmesi', 2.7 'Adalete Erişimin Güçlendirilmesi'

II

İNSAN KAYNAKLARI: MESLEKİ KAPASİTENİN ARTIRILMASI

FAALİYET	LİDER/ DESTEKLEYİCİ KURUMLAR	DESTEKLEYİCİ PROJE FAALİYETİ	AMAÇLAR
1 Performans değerlendirme ve terfi sistemi ile bağlantılı olarak idari yargı için zorunlu sürekli mesleki gelişim modelinin getirilmesi (YRS 3.4)	HSK AdB TİHEK	- Bir eğitim ihtiyaçları analizine dayanarak, idari yargı hâkimleri için proje, bir eğitim programı uygulayacaktır. Bunların arasında: - Hukuki gerekçelendirme ve karar yazımı - İdari yargı içtihadında AİHM ve AYM kararları - Adil yargılama - Makul süre - Mülkiyet Hakları hakkında HELP çevrimiçi kursu - İnsan hakları ve eşitlik konularında TİHEK rehberi Eylem Tanımı Faaliyet [A.2.2] - [A.2.3] - [A.2.4]	Sürekli mesleki gelişimi desteklemek üzere idari hâkimlere eğitim verilmesi.
2 İdari yargıda insan hakları konusunda farkındalık ve duyarlılığın artırılması ile idari yargı davalarında AİHS'nin ve AİHM/Anayasa Mahkemesi içtihadının daha istikrarla uygulanması (YRS 1.3)	HSK AdB Anayasa Mahkemesi Danıştay	- AİHS/AYM/ABAD hakkında meslektaşlar arası eğitim/yuvarlak masa toplantıları; AİHM'e ilişkin güncellemeler ve (yeni) kararları tanıtmak ve değerlendirmek üzere bir hâkimler ağı kurulacaktır. - İdari Yargıda Avrupa Adil Yargılama Standartları Vaka Örnekleri Kitabının Türkçe dilinde yayımlanması (AK/Folke Bernadotte Akademisi) ile AİHM, AYM ve Danıştay içtihadı gereğince İdari Yargıda Adil Yargılama Hakkına ilişkin yardımcı kitap yayımlanacaktır. Eylem Tanımı Faaliyet [A.2.5] - [A.2.6]	İdari yargıda insan haklarına ilişkin farkındalık ve duyarlılığın artırılması.

II

İNSAN KAYNAKLARI: MESLEKİ KAPASİTENİN ARTIRILMASI

FAALİYET	LİDER/ DESTEKLEYİCİ KURUMLAR	DESTEKLEYİCİ PROJE FAALİYETİ	AMAÇLAR
3 Yeni uygulamalar hakkında ihtiyaca uygun hukuki eğitim verilmesi hukuki eğitim verilmesi ve idari yargıda daha fazla uzmanlaşmayı sağlayabilecek herhangi bir tedbirin desteklenmesi (YRS 3.4)	HSK AdB Danıştay	Alternatif uyumazlık çözümleri mekanizmalarını da içerecek şekilde eğitim programı Eylem Tanımı Faaliyet [A.2.2] - [A.2.3] - [A.2.4] - [A.2.5] - [A.3.1] - [A.4.4]	Seçilen yeni uygulamalar ve özel idari yargı konularında hâkimler arasında bilgi ve becerinin artırılması.
4 İdare ve vergi mahkemesi ile BİM personeli için eğitim faaliyetlerinin güçlendirilmesi (YRS 3.5)	AdB	- Eğitim ihtiyaçları analizi - Zaman/dosya yönetimini de içerecek şekilde eğitim programı Eylem Tanımı Faaliyet [A.2.2] - [A.2.3] - [A.2.4] - [A.4.1]	İdare ve vergi mahkemesi ile BİM personeli için mevcut eğitimlerin desteklenmesi.
5 İdare ve vergi mahkemesi ile BİM / Danıştay personeline yönelik ve uygulamada toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesinin teşvikine devam edilmesi (YRS 3.7)	AdB TİHEK	Tüm proje faaliyetleri, toplumsal cinsiyetin ana plan ve programlara dâhil edilmesi ilkelerine uygun olarak gerçekleştirilecektir.	İdare ve vergi mahkemesi ile BİM personeli politikası ve uygulamasında toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesinin teşvik edilmesi; TİHEK'in bireylerin eşit muamele hakkı, yasal olarak tanınan haklar ve özgürlüklerin uygulanmasında ayrımcılığın önlenmesine yönelik çalışmalarına destek verilmesi.
6 İlk derece mahkemeleri ve BİM'lerde idari yargıda daha fazla uzmanlaşma olanaklarının belirlenmesi / sürekli değerlendirme / BİM daire yapılarının düzenlenmesi (YRS 4.3)	HSK AdB BİM'ler Danıştay Seçili Pilot Mahkemeler	Proje, gerekli hâllerde toplantılar / çalıştaylar sırasında uzmanlık hususlarını ele almak üzere bir forum temin edecektir. Eylem Tanımı Faaliyet [A.1.1] - [A.1.2] - [A.1.3] - [A.4.2] - [A.4.3]	İdari yargıda uzmanlaşmanın artırılmasına yönelik çalışmaların desteklenmesi.

II

İNSAN KAYNAKLARI: MESLEKİ KAPASİTENİN ARTIRILMASI

FAALİYET	LİDER/ DESTEKLEYİCİ KURUMLAR	DESTEKLEYİCİ PROJE FAALİYETİ	AMAÇLAR
7 Mahkeme personeli için usule ilişkin rehber materyallerin erişilebilirliğinin artırılması	AdB Seçili Pilot Mahkemeler	Pilot mahkeme faaliyeti / revizyon ve yakın zamandaki diğer projelerde üretilen materyaller uyumlaştırılacaktır. Eylem Tanımı Faaliyet [A.1.3] - [A.4.2] - [A.2.2] - [A.2.3] Zaman-Dosya Yönetimi Eğitim Modülünde destek materyal ile mahkeme personelinin eğitimi	Yakın tarihli projelerden ilgili materyallerin, gerekli olan hâllerde BİM, idare ve vergi mahkemelerine uyarlanarak, pilot mahkemelerde test edilmesi.
8 Kalem ve ön büro personelinin iş tanımlarına açıklık getirilmesi; yazı işleri müdürleri ve ön büro personeline daha fazla sorumluluk verilmesine yönelik olanakların gözden geçirilmesi	AdB Seçili Pilot Mahkemeler	Pilot mahkeme faaliyeti / revizyon ve yakın zamandaki diğer projelerde üretilen materyaller uyumlaştırılacaktır. Eylem Tanımı Faaliyet [A.1.3] - [A.4.2] - [A.2.2] - [A.2.3] Zaman-Dosya Yönetimi Eğitim Modülünde destek materyal ile mahkeme personelinin eğitimi	Yakın tarihli projelerden ilgili materyallerin, gerekli olan hâllerde BİM, idare ve vergi mahkemelerine uyarlanarak, pilot mahkemelerde test edilmesi.
9 Mahkeme personeli için halkla ilişkiler ve iletişim becerileri eğitimlerinin sağlanması (YRS 6.10)	AdB	Proje, pilot mahkeme personeline eğitim sunmak için AdB ile iş birliği yapacaktır.	Pilot mahkeme personelinin halkla ilişkiler ve iletişim becerileri konusunda AdB Eğitim Dairesi Başkanlığının geliştirdiği mevcut eğitim modülü ile eğitim alması; projenin Ara/Nihai Değerlendirme Raporlarında eğitimin daha fazla yaygınlaştırılması için tavsiyeler verilmesi.

Ayrıca
bakınız

Yargı Reformu Stratejisi Amaç 1, 2, 3, 4
 HSK Stratejik Planı - 2017-2021, Amaç 5 - 'Yargının etkinliği ve verimliliğinin artırılması'
 İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Stratejik Planı 2019-23
 İHEP Hedefler 2.1 'Yargının Bağımsızlığı ve Tarafsızlığının Güçlendirilmesi', 3.3 'Yargının Etkinliği ve Kalitesinin Artırılması', 9.2 'Hâkim, Savcı ve Avukatların İnsan Hakları Farkındalığının Artırılması'

III

KALİTE, PERFORMANS VE VERİMLİLİĞİN ARTIRILMASI

FAALİYET	LİDER/ DESTEKLEYİCİ KURUMLAR	DESTEKLEYİCİ PROJE FAALİYETİ	AMAÇLAR
1 İdari yargı konularında daha fazla uluslararası iş birliğinin teşviki; yaygın olarak karşılaşılan idari yargı zorluklarına ilişkin uluslararası standartlar ve alternatif politikaların araştırılması (Danıştay Amaç 4)	AdB Danıştay	- BİM, idare ve vergi mahkemeleri reformuna ilişkin uluslararası deneyimi paylaşmak üzere uluslararası sempozyum; - Belirli AK Üye Devletlerinde yakın zamanda gerçekleşen idari yargı sistemi reformlarına ilişkin rapor Türkçeye çevrilecektir. - AB/Üye Devlet kurumlarına, paydaş kurumlardan temsilciler için çalışma ziyaretleri ve yerleştirmeler gerçekleştirilecektir. Eylem Tanımı Faaliyet [A.1.4] - [A.4.4]	İdari yargıda sıklıkla karşılaşılan güçlüklerle yönelik Türk makamlarında uluslararası standartlar ve alternatif politika yaklaşımları hakkında farkındalığın artırılması; Türk akademi çevresinin idari yargı politika yapımı konusunda katılımının artması (YRS Hedef 4.12'ye destek olarak: "Politika yapma sürecine akademik destek ve sosyal toplum kuruluşları katkıları ve karşılaştırmalı hukuk gibi konularda çalışmalar gerçekleştirilmesi").
2 BİM, idare ve vergi mahkemesi ile BİM kalemlerinde ve ön bürolarda iş akışının daha standart hâle getirilmesi	AdB	Pilot mahkeme faaliyeti / revizyon ve yakın zamandaki diğer projelerde üretilen materyaller uyumlaştırılacaktır. Eylem Tanımı Faaliyet [A.1.3] - [A.4.2]	Yakın tarihli projelerden ilgili materyallerin gözden geçirilmesi, gerekli olan hâllerde BİM, idare ve vergi mahkemelerine uyarlanarak, pilot mahkemelerde test edilmesi, daha sonra tekrar incelenerek, daha yaygın uygulama için hazır hâle getirilmesi.
3 BİM, idare ve vergi mahkemelerine yönelik rehber dilekçe örneklerinin oluşturulması	AdB Pilot Mahkemeler HSK	Pilot mahkeme faaliyeti - Pilot mahkeme ekipleri tarafından örneklerin geliştirilmesini desteklemek üzere uluslararası örnekler çevrilecektir; taslaklar üzerinde istişare için destek ve pilot çalışma için düzenlemeler yapılacaktır. Eylem Tanımı Faaliyet [A.1.3] - [A.4.2]	Dilekçe örneklerinin oluşturulması ve pilot çalışması yapılması; reddedilen dilekçelerin oranı üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi.

III

KALİTE, PERFORMANS VE VERİMLİLİĞİN ARTIRILMASI

FAALİYET	LİDER/ DESTEKLEYİCİ KURUMLAR	DESTEKLEYİCİ PROJE FAALİYETİ	AMAÇLAR
4 CCJE ve ilgili diğer Avrupa/ AK organlarının tavsiyele- riyle uyumlu yargı kararı alınmasında iyi uygulamaların teşvik edilmesi	AdB Danıştay HSK	Proje, yargı kararı alınmasında zorlukların değerlendirilmesi ve iyi uygulamaların incelenmesi için hâkimlerden oluşan bir Çalışma Grubunun kurulmasını destekleyecektir. Eylem Tanımı Faaliyet [A.4.3]	Hâkim Çalışma Grubunun oluşturulması; idari yargıda karar alma konusunda iyi uygulamaların teşvikine yönelik çalışmaların başlatılması; çalışmanın ilerleme durumunun/çıktılarının projenin Ara/Nihai Raporlarında belirtilmesi.
5 Karar yazma yönteminin iyileştirilmesi ve karar gerekçelerinin güçlendirilmesi (YRS 8.7; Danıştay Amaç 1, Hedef 5)	AdB BİM'ler Danıştay	Pilot mahkeme faaliyeti - ilk derece mahkemeler ve BİM'lerde karar şablonları rehber seti oluşturulacak ve projenin eğitim bileşeni kapsamında ilgili eğitim verilecek; karar alma konusunda iyi uygulamaları tespit etmeye yönelik istişare toplantıları yapılacaktır. Eylem Tanımı Faaliyet [A.1.3] - [A.4.2] - [A.2.2] - [A.2.3] - [A.2.4] - [A.4.3]	Rehber karar örnekleri seti oluşturulması ve pilot çalışmanın yapılması; karar alma konusunda iyi uygulamaların keşfedilmesi ve tanıtılması; çalışmanın ilerleme durumunun/çıktılarının projenin Ara/ Nihai Raporlarında belirtilmesi.
6 Aktarılan dosyaların mükerrer sayımı gibi durumlardan kaçınmak için aynı konuya sahip tüm dosyaların belirlenmesi; idari yargılama sürecinin aşamalarına ilişkin verilerin iyileştirilmesi için BİM, idare ve vergi mahkemesi istatistiklerinin doğruluğunun artırılması YRS 4.2	AdB	Pilot mahkemeler ve AdB ile istişare halinde devam eden analiz; projenin ikinci (Ara) Değerlendirme Raporunda daha fazla yorum ve tavsiye bulunmaktadır. Eylem Tanımı Faaliyet [A.1.1] - [A.1.2] - [A.1.3] - [A.4.2]	BİM, idare ve vergi mahkemesi istatistiklerinin kalitesinin iyileştirilmesi konusunda Türk makamlarının çalışmaları desteklenmesi; çalışmanın ilerleme durumunun/çıktılarının projenin Ara/Nihai Raporlarında belirtilmesi.

III

KALİTE, PERFORMANS VE VERİMLİLİĞİN ARTIRILMASI

FAALİYET	LİDER/ DESTEKLEYİCİ KURUMLAR	DESTEKLEYİCİ PROJE FAALİYETİ	AMAÇLAR
7 İdare ve vergi mahkemeleri ile BİM'lerde yargılama hedef sürelerinin incelenmesinin gözden geçirilmesi, iyileştirilmesi ve artırılması YRS 4.2	AdB HSK	Pilot mahkemeler ve AdB ile istişare halinde devam eden analiz; projenin ikinci (Ara) Değerlendirme Raporunda daha fazla yorum ve tavsiye bulunacaktır. Eylem Tanımı Faaliyet [A.1.1] - [A.1.2] - [A.1.3] - [A.4.2]	Hedef sürelerin iyileştirilmesi konusunda Türk makamlarının çalışmalarının desteklenmesi; çalışmanın ilerleme durumunun/çıktılarının projenin Ara/Nihai Raporlarında belirtilmesi.
8 İdari yargılama süresince bilgi ve belge talep edilen kurumların, ilgili talebi mümkün olduğunca çabuk karşılaması için tedbirler getirilmesi YRS 4.2	AdB HSK Danıştay	- Kıdemli yargı mensupları, kamu idarelerinin hukuk birimlerinin amirleri ile yapılacak olan çalıştaylar (ayrıca Danıştay, Sayıştay ve KDK) "idari sükuta" ilişkin sistematik engellerin araştırılmasını sağlayacaktır. - E-tebligat, proje materyallerinde desteklenecektir. 2577 sayılı Kanunun 11. maddesinde yer alan "zımnı ret" müessesesinin olası reformuna ilişkin usul reformu hakkında çalışmalar/araştırmalar yapılacaktır. Eylem Tanımı Faaliyet [A.1.1] - [A.1.2] - [A.1.3] - [A.4.2] - [A.4.3] - [A.3.1] - [A.3.5]	Türk makamlarının çalışmalarının desteklenmesi; tebligat işlemlerinin daha fazla kullanımı teşvik edildi; çalışmanın ilerleme durumunun/çıktılarının projenin Ara/Nihai Raporlarında belirtilmesi.
9 İdare ve vergi mahkemeleri ile BİM'lerde bilirkişi sisteminin etkinliği ve verimliliğinin artırılması YRS 4.6	AdB HSK	Proje, gerekli hâllerde toplantılar / çalıştaylar sırasında uzmanlık hususlarını ele almak üzere bir forum temin edecektir. Eylem Tanımı Faaliyet [A.1.1] - [A.4.2] - [A.4.3] - [A.4.5]	Bilirkişi sisteminin etkinliği ve verimliliğinin iyileştirilmesi konusunda Türk makamlarının çalışmalarının desteklenmesi; çalışmanın ilerleme durumunun/çıktılarının projenin Ara/Nihai Raporlarında belirtilmesi.

Yargı Reformu Stratejisi Amaç 4

İHEP Hedefler 2.4 'Makul Sürede Yargılanma Hakkının Güçlendirilmesi', 3.3 'Yargının Etkliliği ve Kalitesinin Artırılması', 3.6 'Bilirkişilik Sisteminin Kalitesinin Artırılması ve Öngörülebilirliğinin Sağlanması', 9.6 'Uluslararası İnsan Hakları Mekanizmaları ile İş Birliğinin Geliştirilmesi'

IV

ADALETE ERİŞİMİN KOLAYLAŞTIRILMASI VE
HİZMETLERDEN MEMNUNİYETİN ARTIRILMASI

FAALİYET	LİDER/ DESTEKLEYİCİ KURUMLAR	DESTEKLEYİCİ PROJE FAALİYETİ	AMAÇLAR
1 İdare ve vergi mahkemeleri ile BİM'lerce kullanılmak üzere tasarlanmış bir mahkeme kullanıcı memnuniyet anketinin oluşturulması ve düzenli aralıklarla anketlerin uygulanması YRS 6.8	AdB HSK BİM'ler	- Pilot mahkeme faaliyeti - İdare ve vergi mahkemesi ile BİM'lere yönelik kullanıcı memnuniyet anketleri tekliflerle geliştirilecektir. - Yöntem ve metodoloji pilot çalışması yapılacak; anketlerin ilerideki uygulamalarına yönelik tavsiyelerde bulunulacaktır. Eylem Tanımı Faaliyet [A.1.3] - [A.4.2]	İdare ve vergi mahkemeleri ile BİM'lerde kullanıma uygun bir anket formatı ve yöntemi geliştirilmesi ve pilot anket çalışması sonuçlarına dayanarak mahkeme kullanıcı memnuniyetini geliştirmek için tavsiyelerde bulunulması.
2 Proaktif medya ilişkileri faaliyeti (6.9), idare ve vergi mahkemesi ile BİM'lerin internet sitelerinin geliştirilmesi ve öğrencilere yönelik adliye ziyaretleri gibi faaliyetlerle proaktif medya iletişimi ve topluluğa ulaşmak suretiyle BİM, idare ve vergi mahkemelerinin çalışmaları hakkında kamu farkındalığının artırılması [ve STK'lar/akademisyenlerle toplantılar YRS 6.11]	AdB Pilot Mahkemeler	- Pilot mahkeme faaliyeti - İdare ve vergi mahkemeleri ile BİM'lerin çalışmalarına ilişkin kamunun farkındalığını artırmaya yönelik olanaklar (topluma ulaşma ve akademik camia ile çalışma vb.) araştırılacaktır. - Hukuk öğrencileri ve medyaya ulaşılacaktır ve yıllık BİM raporları yaygınlaştırılacaktır. Eylem Tanımı Faaliyet [A.4.2]	Medya ve halkla ilişkiler planları ile ilgili en iyi uygulamalar belirlenerek, paylaşılması; pilot mahkemeler için basın ve halkla ilişkiler planlarının geliştirilmesi için iletişim ve Kamu Farkındalığı Danışmanlığı.
3 UYAP Vatandaş Portalı ve SMS e-tebligat hizmeti hakkında vatandaşların farkındalığının artırılması	AdB	Pilot mahkeme faaliyeti - Yakın zamanlardaki diğer projelerde oluşturulan materyal incelenerek, idare mahkemesi amaçlarına uyarlanacaktır.	Projenin, UYAP Vatandaş Portalı ve SMS hizmeti hakkında farkındalığı artırmaya katkıda bulunması

IV

ADALETE ERİŞİMİN KOLAYLAŞTIRILMASI VE
HİZMETLERDEN MEMNUNİYETİN ARTIRILMASI

FAALİYET	LİDER/ DESTEKLEYİCİ KURUMLAR	DESTEKLEYİCİ PROJE FAALİYETİ	AMAÇLAR
4 İdare ve vergi mahkemesi ile BİM süreçleri hakkında açıklayıcı broşürler hazırlanarak, çevrimiçi erişilebilirliklerinin sağlanması YRS 6.10	AdB	Pilot mahkeme faaliyeti - İdari yargılama usulleri hakkında broşürler/ kitapçıklar hazırlanarak, pilot çalışması yapılacaktır. Eylem Tanımı Faaliyet [A.4.2]	Broşürler/kitapçıklar aracılığıyla mahkeme kullanıcılarına yönelik daha fazla destek sağlanması; ön büro ve kalem personeli üzerindeki zaman baskısının azalması sonucu azalacak hatalı dokümantasyon ile mahkemenin etkinliğinin artırılması.
5 İdari yargı sisteminde kadın haklarına ilişkin uygulamaların iyileştirilmesi YRS. 6.4	AdB	Kadınların ve erkeklerin adalete eşit şekilde erişimini temin etmeye ilişkin genel bir stratejik amaç olarak proje boyunca toplumsal cinsiyet stratejisi uygulanacaktır. Eylem Tanımı - Toplumsal Cinsiyet Uzmanı, Toplumsal Cinsiyet Stratejisinin uygulanmasını destekleyecektir.	Kadınların ve erkeklerin adalete eşit erişiminin teşvik edilmesi ve desteklenmesi.

Ayrıca
bakınız

Yargı Reformu Stratejisi Amaç 6

İHEP Hedefler 2.2 'Gerekçeli Karar Hakkının Güçlendirilmesi', 2.4 'Makul Sürede Yargılanma Hakkının Güçlendirilmesi', 2.7 'Adalet Erişiminin Güçlendirilmesi', 3.2 'Adli Süreçlerde Hukuki Öngörülebilirlik ve Şeffaflığın Güçlendirilmesi'

V

DANIŞTAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ
VE İÇTİHAT BİRLİĞİNİN TEŞVİK EDİLMESİ

FAALİYET	LİDER/ DESTEKLEYİCİ KURUMLAR	DESTEKLEYİCİ PROJE FAALİYETİ	AMAÇLAR
1 İctihat birliğinin temin edilmesi (Danıştay Amaç 1, Hedef 2)	Danıştay BİM'ler	- Danıştay ile istişarede bulunulacak ve Danıştay temsilcileri, proje faaliyetleri/ istişare çalışmalarında BİM'ler ile liderlik rolü üstlenmek ve katkılar sağlamak üzere davet edilecektir. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile uyumlu olarak mekanizmalar hakkında yapılacak olan çalıştay, Danıştayın ilkel kurallar benimsediği bağlayıcı veya ikna edici kararlar almasını sağlayacak olup, böylece daha sonraki vakalarda benzer yasal hususlar veya olgularla karşılaşıldığında Danıştay içtihadı ile uyumlu olarak karar verilebilecek ve bu da kararların öngörülebilirliğini artırarak, dosya sayısını azaltacaktır. Eylem Tanımı Faaliyet [A.4.5]	Danıştayın yeni içtihat ve İstatistik Biriminin çalışması da dâhil olmak üzere içtihat birliğinin iyileştirilmesi için olanakların belirlenmesi; derinlemesine analiz yapılması ve proje Ara/Nihai Raporlarında tavsiyeler verilmesi; gerekli görüldüğü şekilde Yol Haritasının geliştirilmesi.
2 Kamu idarelerinin, Danıştayın danışma ve inceleme görevleri konusunda farkındalıklarının artırılması (Danıştay Amaç 2, Hedef 1)	Danıştay BİM'ler	- Danıştay ile istişarede bulunulacak ve Danıştay temsilcileri, kamu idarelerini de içeren proje faaliyetleri/istişare çalışmalarına öncülük etmek / katılmak üzere davet edilecektir. Eylem Tanımı Faaliyet [A.3.1] - [A.3.5] - [A.4.3] - [A.4.5]	Kamu idarelerinin, Danıştayın danışma ve inceleme görevleri konusunda farkındalıklarının artırılması.

DANIŞTAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ VE İÇTİHAT BİRLİĞİNİN TEŞVİK EDİLMESİ

FAALİYET	LİDER/ DESTEKLEYİCİ KURUMLAR	DESTEKLEYİCİ PROJE FAALİYETİ	AMAÇLAR
3 Danıştayın, ulusal yargı kurumları ve üniversite-lerle kurumsal iletişimi ve iş birliğinin güçlen-dirmesi, uluslararası ve yabancı yargı kurumları-yla iletişim ve iş birliğinin güçlendirilmesi (Danıştay Amaç 4)	Danıştay	- Danıştay ile istişarede bulunulacak ve Danıştay temsilcileri proje faaliyetleri/ istişare çalışmalarına öncülük etmek / katılmak üzere davet edilecektir. - Danıştay, AB/Üye Devlet kurumların-da gerçekleştirilen çalışma ziyaretleri/ yerleştirmelere katılımcı gönderecek-tir. - Danıştaya diğer yargı yetki alanla-rındaki BİM, idare ve vergi mahke-melerinde “temyiz izni” hakkında hükümlerine ilişkin çalışmalarında destek verilmektedir. Eylem Tanımı Faaliyet [A.1.4] - [A.4.4]	Danıştayın, ulusal ve ulusla-rarası iletişim ve iş birliğini güçlendirme ve idari yargının işleyişinde etkinliğin artı-rılmasına ilişkin amacının desteklenmesi.

Danıştay Stratejik Planı 2019-2023

İHEP Hedef 9.6 ‘Uluslararası İnsan Hakları Mekanizmaları ile İş Birliğinin Geliştirilmesi’

This Project is co-funded by the European Union, the Republic of Turkey and the Council of Europe.
Bu Proje, Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmektedir.

İdari Yargının İyileştirilmesi için Yol Haritası, Türkiye'de "İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi" Projesi kapsamında hazırlanmıştır. Projenin genel hedefi, idari yargının bağımsızlığının, tarafsızlığının ve etkililiğinin güçlendirilmesi ve toplumsal farkındalığın artırılması yoluyla kamunun idari yargıya olan güvenini artırmaktır.

Yol Haritasının amacı, çözümlerin uygulanması için gereken eylemler konusunda paydaşlar ve proje ekibi arasında ortak bir anlayış geliştirmektedir. Türkiye Üçüncü Yargı Reformu Stratejisi (Mayıs 2019), İnsan Hakları Eylem Planı (Mart 2021) ve Danıştay Stratejik Planı'nı (2019-2023) desteklemektedir. "Yaşayan bir belge" olmakla birlikte, proje süresince düzenli olarak güncellenecektir.

Yol Haritası, kamu idarelerinde iyi karar alma, alternatif uyuşmazlık çözümünün desteklenmesi, idari yargı usulünün sadeleştirilmesi ve geliştirilmesi, yargı üyeleri ve mahkeme personelinin kapasitesinin iyileştirilmesi, idare ve vergi mahkemelerinde verimliliğin ve hizmet kalitesinin artırılması, adalete erişimin desteklenmesi ve mahkeme kullanıcılarının memnuniyetinin artırılması ile içtihat birliğinin desteklenmesi de dâhil olmak üzere idari yargı sistemine ilişkin tüm unsurları ele almaktadır.

İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından ortaklaşa finanse edilmekte ve Avrupa Konseyi tarafından yürütülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü, Projenin nihai faydalanıcı kurumudur. Bu Projenin sözleşme makamı Merkezi Finans ve İhale Birimidir.

TUR

T.C. HAZINE VE
MALİYE BAKANLIĞI
MERKEZİ FİNANS VE
İHALE BİRİMİ

www.coe.int/tr/web/ankara

Avrupa Konseyi, Avrupa kıtasının önde gelen insan hakları kuruluşudur. Kuruluş bünyesinde 47 üye devlet bulunmaktadır. Avrupa Konseyi üye devletlerinin tamamı; insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünün korunmasını teminat altına almak üzere tasarlanmış olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni imzalamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Sözleşme'nin üye devletlerdeki uygulamasını denetler.